

Javnozdravstveni kriteriji za prilagođavanje javnozdravstvenih i društvenih mjera u kontekstu COVID-19

Tabela 1. Kategorije prenosa

Naziv kategorije	Definicija
Nivo prenosa u zajednici 0	Odgovara situaciji u kojoj nema poznatog prenosa SARS-CoV-2 u prethodnih 28 dana. Zdravstveni sistem i javno zdravstvo su spremni na odgovor, ali bez restrikcija na snazi.
Nivo prenosa u zajednici 1	Nivo 1 je situacija u kojoj postoje osnovne mjere za sprečavanje prenosa; ili ako su slučajevi već prisutni, epidemija se kontrolira efikasnim mjerama menadžmenta slučajeva, s ograničenim i prolaznim lokalnim ograničenjima vezanim za društveni i ekonomski segment
Nivo prenosa u zajednici 2	Nivo 2 predstavlja situaciju s niskom učestalošću u zajednici ili rizikom od prenosa u zajednicu izvan klastera. Za kontrolu prenosa mogu biti potrebne dodatne mjere; međutim, ograničenja u društvenim i ekonomskim aktivnostima još uvijek mogu biti ograničena. U kontekstu vakcinacije, Nivo 2 može također obuhvatati područja s umjerenim nivoima prenosa u zajednici, ali ograničenim učinkom na zdravstvene usluge s obzirom na adekvatnu pokrivenost vakcinacijom u rizičnim i starijim dobnim grupama.
Nivo prenosa u zajednici 3	Nivo 3 je prenos u zajednici s ograničenim dodatnim kapacitetom za reagiranje i rizikom da zdravstvene službe budu preplavljene. Možda će trebati poduzeti veću kombinaciju mjera kako bi se ograničio prenos, upravljalo slučajevima i osigurala kontrola epidemije.
Nivo prenosa u zajednici 4	Nivo 4 odgovara nekontroliranoj epidemiji s ograničenim ili nikakvim dodatnim kapacitetom odgovora zdravstvenog sistema, što zahtijeva opsežne mjere kako bi se izbjeglo preopterećenje zdravstvenih usluga i značajan višak morbiditeta i smrtnosti.

Tabela 2. Indikatori za procjenu nivoa prenosa COVID-19 u zajednici

Indikator	Opis	Nivo prenosa u zajednici			
		NP1	NP2	NP3	NP4
Incidenca	Novi potvrđeni slučajevi na 100.000 stanovnika u zadnjih 7 dana	<20	20 - <50	50 - <150	150+
Stopa hospitalizacije	Novo hospitalizacije zbog COVID-19 na 100.000 stanovnika u zadnjih 7 dana	<5	5 - <10	10 - <30	30+
Mortalitet	Broj smrtnih slučajeva zbog COVID-19 na 100.000 stanovnika u zadnjih 7 dana	<1	1 - <2	2 - <5	5+
Testiranje	Udio pozitivnih testova, prosjek u zadnjih 14 dana	<2%	2% - <5%	5% - <20%	20%+

Tabela 3. Vodič za primjenu javnozdravstvenih i društvenih mjera za nivo ozbiljnosti

Razina	Mjere
Razina 0:	<p>Nadzor bi trebao osigurati da bilo koji novi slučaj može biti otkriven i istražen što je prije moguće, ali ne bi trebalo biti ograničenja u svakodnevnim aktivnostima. Može se razmotriti provođenje sljedećih mjera:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nastaviti s jačanjem pripravnosti i reakcija na hitne slučajeve, osiguravanje odgovarajuće zalihe lijekova i medicinske opreme te dovoljno osoblja regrutovani i osposobljeni za rješavanje u slučaju većeg broja slučajeva. • Provesti ili održavati snažan nadzor za brzo otkrivanje i istraživanje sumnjivih slučajeva i klastera SARS-CoV-2 i osigurati javnozdravstvene mjere poput izolacije kako bi se smanjilo širenje ako su slučajevi potvrđeni i kontakti identificirani. • Primijeniti pristup baziran na upravljanju rizikom na osnovu tri koraka: evaluacija rizika, suzbijanje rizika i krizna komunikacija, za informiranje odluke o ograničenju, izmjeni, odgodi, otkazivanju ili nastavku održavanja bilo kakvih mjera. Za javna okupljanja procjenu rizika i upravljanje rizikom provodi organizator događaja, koji može tražiti pomoć nadležnog zavoda za javno zdravstvo ili neke druge relevantne institucije. Ako se radi o javnom okupljanju koje organizatoru donosi zaradu, onda je osnovano da organizator događaja plati usluge procjene rizika. Pored procjene rizika, važno je i upravljanje rizikom koje, neovisno o epidemiološkoj situaciji,

	<p>mora svesti rizik na minimum kroz primjenu određenih protivepidemijskih mjera.</p>
<p>Nivo 1: Primjenjuju se osnovne mjere za sprečavanje infekcije, epidemija je pod kontrolom kroz primjenu efikasnih mjera za slučajeve i klastere, s ograničenim ili prolaznim utjecajem na funkcioniranje društva i ekonomije.</p>	<p>Na ovom nivou treba poduzimati specifične mjere za istragu slučajeva i klastera. Naglasak treba biti na individualnim mjerama, s ograničenim učinkom na društvene i ekonomske aktivnosti. Treba razmotriti sljedeće mjere:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naglasak treba staviti na otkrivanje, istraživanje, praćenje i traženje slučajeva i kontakata. • Treba primijeniti pojedinačne mjere predostrožnosti i ponašanja poput higijene ruku, ostanak kod kuće ako se ne osjećate dobro, nošenje maske po potrebi i fizička distanca. • Izbjegavati zatvorene prostore, gužve i bliski kontakt. • Primijeniti pristup baziran na upravljanju rizikom na osnovu tri koraka: evaluacija rizika, suzbijanje rizika i krizna komunikacija, za informiranje odluke o ograničenju, izmjeni, odgodi, otkazivanju ili nastavku održavanja bilo kakvih mjera. Za javna okupljanja procjenu rizika i upravljanje rizikom provodi organizator događaja, koji može tražiti pomoć nadležnog zavoda za javno zdravstvo ili neke druge relevantne institucije. Ako se radi o javnom okupljanju koje organizatoru donosi zaradu, onda je osnovano da organizator događaja plati usluge procjene rizika. Pored procjene rizika, važno je i upravljanje rizikom koje, neovisno o epidemiološkoj situaciji, mora svesti rizik na minimum kroz primjenu određenih protivepidemijskih mjera. • Svakodnevne aktivnosti i usluge, poput obrazovnih ustanova, preduzeća i turističkih objekata, mogu ostati otvorene s uspostavljenim sigurnosnim mjerama kako bi se ograničio rizik širenja. • Treba uspostaviti mjere za zaštitu najugroženijih, posebno osigurati odgovarajuće mjere u ustanovama dugotrajne njege i socijalnim ustanovama za zbrinjavanje.
<p>Nivo 2: Niska incidenca ili mali rizik od prenosa virusa van klastera. Potrebno uvođenje dodatnih mjera kako bi se prenos virusa držao pod kontrolom; ograničen ili prolazan utjecaj na funkcioniranje društva i ekonomije</p>	<p>Na ovom nivou treba primijeniti mjere za ograničavanje broja okupljanja, djelatnosti mogu ostati otvorene uz uspostavljene sigurnosne mjere, odnosno uz primjenu pristupa baziranog na upravljanju rizikom. Širi raspon javnozdravstvenih mjera može biti potreban za upravljanje prenosom.</p>

	<p>Treba razmotriti sljedeće dodatne mjere, uz gore navedene:</p> <ul style="list-style-type: none">• Obrazovne ustanove ostaju otvorene uz uspostavljene mjere prevencije i kontrole infekcije.• Druge institucije i uslužne djelatnosti ostaju otvorene, s uspostavljenim mjerama predostrožnosti, odnosno uz primjenu pristupa baziranog na upravljanju rizikom, uz podsticanje rada na daljinu koliko je moguće, a da se ne ugrozi pružanje usluga.• Poboljšati lokalnu transportnu infrastrukturu, kako bi udovoljila potrebama javnozdravstvenih mjera (dostupnost, frekvencija, raspored).• Primijeniti pristup baziran na upravljanju rizikom na osnovu tri koraka: evaluacija rizika, suzbijanje rizika i krizna komunikacija, za informiranje odluke o ograničenju, izmjeni, odgodi, otkazivanju ili nastavku održavanja bilo kakvih mjera. Za javna okupljanja procjenu rizika i upravljanje rizikom provodi organizator događaja, koji može tražiti pomoć nadležnog zavoda za javno zdravstvo ili neke druge relevantne institucije. Ako se radi o javnom okupljanju koje organizatoru donosi zaradu, onda je osnovano da organizator događaja plati usluge procjene rizika. Pored procjene rizika, važno je i upravljanje rizikom koje, neovisno o epidemiološkoj situaciji, mora svesti rizik na minimum kroz primjenu određenih protivepidemijskih mjera.• Dodatni naglasak na zaštitu najugroženijih grupa, strogom primjenom zaštitnih i kontrolnih mjera, pojačanim nadzorom i upravljanjem posjeta u ustanovama za dugotrajnu njegu i socijalnim ustanovama za zbrinjavanje.• Ako je traženje kontakata preopterećeno, razmislite o određivanju prioriteta traženja kontakata (npr. posebna pretrpana i zatvorena okruženja, događaji s većim brojem identificiranih slučajeva).
<p>Nivo 3: Prenos virusa u zajednici s ograničenim sposobnostima odgovora i rizikom da zdravstvene usluge postanu nedostatne. Potrebna je šira kombinacija kontrolnih mjera da se ograniči prenos, osigura upravljanje slučajevima i kontrola epidemije.</p>	<p>Na ovom nivou je potrebno jačanje svih javnozdravstvenih mjera kako bi se izbjegla stroga ograničenja kretanja i druge snažne mjere. Svi pojedinci trebaju smanjiti svoje socijalne kontakte, a za neke aktivnosti razmotriti zatvaranje, a istovremeno omogućiti osnovne usluge i škole da ostanu otvorene.</p>

	<p>Treba razmotriti sljedeće dodatne mjere uz gore navedene:</p> <ul style="list-style-type: none">• Prilagoditi funkcioniranje poslova kako bi se minimizirao rizik od COVID-19, uključujući rad na daljinu što je više moguće, modificiranje pružanja usluga, kao i zatvaranje neesencijalnih poslova gdje je potrebno.• Poboljšati lokalnu transportnu infrastrukturu, kako bi udovoljila potrebama javnozdravstvenih mjera (dostupnost, frekvencija, raspored).• Ograničavanje univerzitetske nastave i prelazak na online.• Vrtići, osnovne i srednje škole trebale bi ostati otvorene uz odgovarajuće veće sigurnosne mjere, dok lokalni kontekst to dopušta. Kontinuitet obrazovanja za djecu, zbog njihove cjelokupne dobrobiti, zdravlja i sigurnosti trebaju biti u prvom planu svih relevantnih razmatranja i odluka.• Primijeniti pristup baziran na upravljanju rizikom na osnovu tri koraka: evaluacija rizika, suzbijanje rizika i krizna komunikacija, za informiranje odluke o ograničenju, izmjeni, odgodi, otkazivanju ili nastavku održavanja bilo kakvih mjera. Za javna okupljanja procjenu rizika i upravljanje rizikom provodi organizator događaja, koji može tražiti pomoć nadležnog zavoda za javno zdravstvo ili neke druge relevantne institucije. Ako se radi o javnom okupljanju koje organizator donosi zaradu, onda je osnovano da organizator događaja plati usluge procjene rizika. Pored procjene rizika, važno je i upravljanje rizikom koje, neovisno o epidemiološkoj situaciji, mora svesti rizik na minimum kroz primjenu određenih protivepidemijskih mjera.• Osigurati i pružiti potrebnu socio-ekonomsku podršku za osobe s niskim prihodima i one kojima prijeti pad u siromaštvo.
<p>Nivo 4: Nekontrolirana epidemija s ograničenim ili bez dodatnih mogućnosti proširenja odgovora zdravstvenog sistema s raspoloživim kapacitetom, zahtijeva opsežne mjere kako bi se izbjegla nemogućnost zdravstvenog sistema da pruži sve potrebne usluge i posljedično dovede do viška morbiditeta i smrtnosti.</p>	<p>Na ovom nivou smanjenje prenosa u zajednici će biti izazov i možda će biti potrebno uspostaviti ograničenja kretanja i stroge mjere kako bi se značajno smanjio broj ličnih susreta. Takve mjere trebale bi biti geografski ograničene tamo gdje je to potrebno, te vremenski ograničene i usmjerene ka što kraćem razumnom roku. Treba razmotriti sljedeće dodatne mjere uz gore navedene:</p>

- Sve osobe trebaju ostati kod kuće i ograničiti socijalni kontakt s ljudima izvan domaćinstva.
- Radnici u esencijalnim poslovima morat će nastaviti s aktivnostima, uz maksimalne mjere sigurnosti. Poboljšati lokalnu transportnu infrastrukturu, kako bi udovoljila potrebama javnozdravstvenih mjera.
- Zatvaranje neesencijalnih poslova ili rad na daljinu.
- Razmotriti sve mogućnosti ostavljanja škola otvorenim, ali tako da se maksimalno ograniči lični kontakt, ovisno od lokalnog konteksta. To uključuje strategije kombinirane nastave ili ograničavanje broj učenika. Također, treba razmotriti zatvaranje obrazovnih ustanova, uz korištenje drugih alternativa nastave – online nastava.
- Sve ustanove za dugotrajnu njegu i socijalne ustanove za zbrinjavanje trebaju razmotriti stroge mjere za ograničavanje rizika od infekcije, poput privremene suspenzije posjeta.
- Otkazati i odgoditi sva javna okupljanja.
- Osigurati i pružiti potrebnu socio-ekonomsku podršku za osobe s niskim prihodima i one kojima prijete pad u siromaštvo.

*Sve detaljnije preporuke o organizaciji u kontekstu COVID-19, dostupne su na zvaničnoj stranici Zavoda za javno zdravstvo FBiH: <https://www.zzjzfbih.ba/preporuke-covid-19/>

Izvori:

1. World Health Organization. Considerations for implementing and adjusting public health and social measures in the context of COVID-19: Interim guidance, 14 June 2021.
2. Harvard global health institute. Key metrics for COVID suppression: epidemiology and TTSI.
3. World Health Organization. Contact tracing in the context of COVID-19: interim guidance, 1 February 2021.